

УДК 811.111'373:81'42

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-9\(39\)-351-367](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-9(39)-351-367)

Зеленська Олена Піменівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов і культури фахового мовлення, Львівський державний університет внутрішніх справ, м. Львів, <https://orcid.org/0000-0002-7128-8262>

ДЕЯКІ ЛЕКСИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ (на матеріалі Декларації незалежності США)

Анотація. У статті досліджуються лексичні одиниці політичного дискурсу на матеріалі Декларації про незалежність США, яка була першою в історії людства конституційною хартією, поклала початок існування нової держави, оскільки в політичному дискурсі дуже наочно відбуваються процеси, пов'язані зі зміною словникового складу мови. Підкреслено, що важливою особливістю політичного дискурсу є цілеспрямований відбір мовних засобів суб'єктом мовлення для здійснення певного впливу на адресата. Наголошується, що політичний дискурс передбачає дослідження політичного мовного матеріалу, враховуючи культурні, часові, просторові умови його існування, а також соціокультурні та особистісні характеристики його творців і авторів. Охарактеризовано системоутворюючі ознаки політичного дискурсу, до яких відносяться мета спілкування, учасники спілкування, спосіб спілкування: стратегії та тактики. Визначено основні функції політичного дискурсу, серед яких суттєвим є регулятивна функція, оскільки вона виявляє значення мови в регуляції поведінки адресата.

Проаналізовано лексичні особливості побудови політичного дискурсу, до яких відносяться вживання лексики різних дискурсів: політичного, юридичного, економічного, військового; використання архаїзмів, займенникових прислівників, синонімів, які належать до одного стилю, прислівників-інтенсифікаторів, інтернаціональних слів, що є результатом мовної та культурної взаємодії, збірних іменників, віддієслівних іменників, дієслів у пасивному стані, специфічних зворотів, словосполучень, які є прозорими за будовою і змістом і семантично зрозумілими найменуваннями, словосполучень неідіоматичного характеру, що сприяє досягненню впливу в комунікації, більшій переконливості, виразності, об'єктивності, ясності, емотивності, спонуканню, визначенню політичних дій, мобілізації прихильників, дискредитації опонентів,

уможливлюючи досягнення певних політичних цілей, діючи на адресата та спонукаючи його до конкретних дій, а також точності та однозначності тлумачення політичних текстів, їхній офіціальності.

Ключові слова: дискурс, інституціональний дискурс, політичний дискурс, декларація, Декларація незалежності США, лексика, лексичні особливості.

Zelenska Olena Pimenivna Doctor of Pedagogy, Full Professor, Professor of the Department of Foreign Languages and Professional Communication, Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, <https://orcid.org/0000-0002-7128-8262>

SOME LEXICAL PECULIARITIES OF THE POLITICAL DISCOURSE CONSTRUCTION

(based on the Declaration of Independence of the United States)

Abstract. The article deals with the lexical units of the political discourse which are characteristic of the Declaration of Independence of the USA as a document that is considered to be the first constitutional charter in the history of mankind, that laid the foundation of the existence of a new state, because the processes connected with the change of the language vocabulary take place very demonstrably in the political discourse. It is underlined that an important peculiarity of the political discourse is the purposeful selection of the language means by a subject of speech for impacting an addressee. It is emphasized that the political discourse foresees the investigation of the political language material taking into consideration the cultural, temporal and space conditions of its existence, and also the socio-cultural and personal characteristics of its creators and authors. The system creative features of the political discourse which include the aim of communication, the participants of communication, the mode of communications: strategies and tactics are characterized. The main functions of the political discourse, the regulatory function being one of the most essential, because it reveals the significance of the language in the regulation of the addressee's behavior are defined. The lexical peculiarities of the political discourse structure are analyzed, among them is the usage of the vocabulary of the various discourses: political, legal, economic, military; of the archaisms, pronominal adverbs, synonyms, adverbs-intensifiers, international words, collective nouns, verbal nouns, verbs in the passive voice, specific word-combinations, non-idiomatic word-combinations, that provides the achievement of the influence in communication, greater persuasiveness, expressiveness, objectivity, clarity, emotionality, motivation, defining the political actions, mobilization of the supporters, discredit of the opponents that makes it possible

to achieve the certain political aims, impacting the addressee and encouraging them to take the concrete actions, and also exactness and ambiguity of treating the political texts, their regularity.

Key words: discourse, institutional discourse, political discourse, declaration, Declaration of Independence of the USA, lexis, lexical peculiarities.

Постановка проблеми. Політика є однією із значних сфер життєдіяльності людей у суспільстві, оскільки вона слугує вираженню і реалізації соціальних інтересів, інтеграції суспільства, забезпеченню стабільності і розвитку суспільства, регулюванню суспільних процесів, мобілізації соціальних ресурсів. Різні проблеми політики як явища суспільного життя дуже ґрунтовно вивчаються багатьма науками, серед них філософія, політологія, історія, соціологія, культурологія, психологія. Цікавляться питаннями політики, зокрема політичного дискурсу, його лінгвістичних і соціокультурних особливостей, політичної комунікації й мовознавці, тому що зв'язок між політикою та мовою є очевидним і вирішення низки політичних проблем може залежати від того, як вони будуть тлумачитися мовою. Мова є одним із найважливіших інструментів політики. За її допомогою формуються, обґрунтовуються чи захищаються не тільки ідеї, але й дії і рішення [1]. Мова – не лише інструмент опису подій, але й частина подій, що чимало впливає на формування їх значення, сприяючи оформленню політичних ролей, які визнають і політичні діячі, і суспільство в цілому [2]. Політика – боротьба за владу з метою перетворення певних політичних, ідеологічних і соціальних ідей у реальність. У цьому процесі мова відіграє фундаментальну роль і нею готується, супроводжується, визначається і здійснюється кожна політична дія [3, р. 50]. Можна дійти висновку про необхідність і значимість лінгвістичних досліджень різних аспектів політичного дискурсу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з різними аспектами політичного дискурсу (як різновид статусно-орієнтованого спілкування; як реалізація особливої знакової системи – політичної мови; як сфера переважаючого вживання деяких мовних форм і мовленнєвих прийомів), досліджуються такими науковцями, як П. Булл, Т. Ващук, Т.А. ван Дейк, О. Зарецький, Ч. Кармайкл, Н. Кондратенко, Л. Нагорна, О. Олексієвець, О. Селіванова, К. Серажим, Л. Стрій, Е. Чернявська, П. Чілтон, А. Чудинов, Н. Шевчук, О. Шейгал та іншими. Проте, враховуючи, що аспекти політичного дискурсу стали темою для обговорення в різних сферах науки, що значення політичної комунікації зростає на сучасному етапі розвитку суспільства, важливо також дослідити взаємозв'язок мови та ідеології, оскільки політикам необхідно шукати нові

шляхи для впливу на аудиторію, а також проаналізувати передумови виникнення політичного дискурсу, зокрема англomовного (англійська мова – мова міжнародної політики), з точки зору лінгвістики, а також виявити, яка лексика вживається в політичному дискурсі та як вона впливає на свідомість людей і формування їхніх політичних поглядів, як, наприклад, лексичні особливості історичних та суспільно-політичних реалій можуть слугувати засобами маніпуляції суспільною свідомістю.

Мета статті – здійснити дослідження лексичних одиниць політичного дискурсу на матеріалі Декларації про незалежність США, яка була першою в історії людства конституційною хартією, поклала початок існуванню нової держави, висловила інтереси американського народу, пов'язані з свободою і демократією та містить формулу необмеженого народовладдя, оскільки в політичному дискурсі дуже наочно відбуваються процеси, пов'язані зі зміною словникового складу мови. Вибір матеріалу визначений тим фактом, що під час гострої боротьби (саме тоді відбувалася боротьба колоній за свою незалежність від Англії) виявляються найхарактерніші риси політичного дискурсу.

Виклад основного матеріалу. Певні види інституціонального дискурсу – юридичний, політичний, педагогічний, релігійний тощо цікавлять науковців характеристикою мовної особистості як носія відповідної культури і статусно-рольових відношень. Важливою особливістю дискурсу, зокрема політичного, треба розуміти цілеспрямований відбір мовних засобів суб'єктом мовлення для здійснення певного впливу на адресата. Слово містить багатопланову змістову інформацію про предмети та явища об'єктивного світу. Політичний дискурс стосується інформації, створеної політиками, яка використовується в політичній комунікації. Ця інформація може бути у вигляді декларацій, парламентських стенограм, політичних документів, публічних виступів політиків тощо.

Немає єдиного визначення поняття «політичний дискурс». Деякі науковці вважають, що це є сума мовних утворень у певному паралінгвістичному контексті – контексті політичної діяльності, політичних поглядів і переконань, включно з негативними її проявами (ухилення від політичної діяльності, брак політичних переконань) (Н. Герасименко). Інші говорять про політичний дискурс як про будь-які мовні утворення, суб'єкт, адресат або зміст яких належить до сфери політики (О. Шейгал). Політичний дискурс є тип інституціонального дискурсу, спеціалізований різновид спілкування, зумовлений функціями партнерів і регламентований як щодо змісту, так і форми (Т.А. ван Дейк). Політичний дискурс – це текст, зумовлений ситуацією політичного спілкування (К. Серажим). Спільним

для цих визначень є те, що політичний дискурс передбачає дослідження політичного мовного матеріалу, враховуючи культурні, часові, просторові умови його існування, а також соціокультурні та особистісні характеристики його творців і авторів. Науковці (М. Гаврилова, В. Дем'янков, О. Шейгал) вважають, що політичне мислення, політична діяльність та мовна форма взаємозв'язані, а політичний дискурс є об'єктом міждисциплінарних досліджень.

Політичний дискурс має системоутворюючі ознаки, до яких відносяться мета спілкування (мета «Декларації про незалежність США» – повідомити про створення нової держави – США; обґрунтувати причини незалежності від Англії; об'єднання американських колоністів; залучення іноземних союзників для досягнення незалежності; проголошення ідей народного суверенітету та природних прав; висловлення американського способу мислення); учасники спілкування (члени Комітету п'яти, що підготували проект документа та депутати Конгресу; американський народ, король Англії, світове співтовариство), спосіб спілкування: стратегії та тактики (самопрезентація, аналіз ситуації, критика і дискредитація опонента, попередження та викриття, маніпулятивна стратегія, формування емоційного настрою, тактика об'єднання, заклику, стратегія переконання).

Політичний дискурс має певну функціональну специфіку: він може виконувати регулятивну функцію (роль мови в регуляції поведінки адресата); інструментальну функцію (охоплює функцію соціального контролю, легітимізації влади, відтворення влади, орієнтацію, соціальну солідарність, соціальну диференціацію, агональну, акціональну [4, с. 15.; 5]); інформативну функцію або функцію розповсюдження інформації (інформація про стан справ у політичному співтоваристві); функцію визначення порядку денного (висування певних питань у центр громадської уваги та контроль за розповсюдженням інформації); функцію проєкції в майбутнє і минуле (частина політичної комунікації присвячена прогнозуванню майбутнього і міркуванням про минуле) [6, с. 198]; референтну функцію (створюється певна картина політичної реальності) [7]; аргументативну функцію (частина процесу переконання, доводи, міркування, логічні аргументи); персуазивну функцію (цілеспрямований вплив на адресата, щоб переконати його в певній думці або спонукати (утримати від) до певних дій); мобілізуючу функцію (закликає людей до певних активних політичних дій).

Беручи до уваги характеристику політичного дискурсу, видається необхідним цілісно осмислити феномен політичної комунікації в лінгвістичному аспекті, зокрема виявити її лексичну специфіку, використовуючи такий документ, як Декларація про незалежність США.

Дискурсивний підхід передбачає аналіз того, як відбувається моделювання процесу комунікативної взаємодії, які фактори та яким чином впливають на процес комунікації.

Політична декларація може бути дуже важливим офіційним державним документом, оскільки в ній виголошуються основні принципи зовнішньої чи внутрішньої політики держави, що мають важливе значення для її долі, або офіційним документом, що проголошує принципи, цілі та наміри певної політичної сили або міжнародної організації. Вона є вираженням волі і намірів, має високий політичний потенціал, може впливати на політику і формування суспільної думки. Декларація незалежності США була наділена Томасом Джефферсоном (основним автором документа) універсальним змістом, який пояснює значимість цього тексту для всесвітньої історії. Будь-яка політична партія в Америці, де б вона не була на політичному спектрі, посиляється на Декларацію незалежності як на установчий документ, написаний у доступній формі, а будь-який американський політик на якомусь етапі своєї кар'єри обов'язково в одній із своїх промов скаже, що, на його думку, означає Декларація про незалежність для нього самого і для сучасної Америки. Текст Декларації не має часових рамок. Для Декларації характерне переважання цінностей над фактами, переважання впливу та оцінки над інформуванням, емоційного над раціональним. Все це спрямовано на досягнення основної мети – здійснення прямого чи опосередкованого впливу на формування необхідної для адресанта думки і поведінки адресата [8, с. 203].

До лексичних особливостей побудови політичного дискурсу (на матеріалі Декларації про незалежність США – The Declaration of Independence [9]) можна віднести:

- Вживання лексики різних дискурсів:
 - ✓ Лексика політичного дискурсу, що є складною та добре структурованою системою лексичних одиниць:
 - слова, що стосуються природних прав і свобод, ключові поняття, що визначають природу людини та її невід'ємних прав (**inalienable Rights**): **Life, Liberty, and the Pursuit of Happiness; equal** – підкреслює рівність усіх людей перед законом і в своїх правах (equal Station, ... all Men are created equal ...); **rectitude** – означає прямоту, чесність і моральну правильність намірів або дій політики чи політичних сил, прихильність до справедливості, чесноти в політичній сфері (... the Rectitude of our Intentions ...);
 - слова, що стосуються правління та суверенітету: **government** (стосується структури влади – ... Governments are instituted among men, ...); **governor** (офіційний представник влади – He has forbidden his Governors to

pass Laws ...); **king** (титул монарха – The History of the present King of Great-Britain ...); **prince** (верховний правитель монархічної держави, монарх, такий як цар, король, імператор, а також його офіційний титул – A Prince, whose Character ...); **ruler** (особа, що керує країною, державою – the Ruler of a free People); **tyranny** (правління, що ґрунтується на свавіллі та насильстві – ... absolute Tyranny over these States ...); **tyrant** (жорстокий правитель або деспот, який використовує насильство і свавілля для утримання влади – ... every Act which may define a Tyrant ...); **despotism** (абсолютне, необмежене законами, тиранічне правління однієї людини або невеликої групи людей, за якого правитель розпоряджається підданими як власним майном, ігноруючи їх права і свободи – ... absolute Despotism ...); **usurpation** (насильницьке, протизаконне присвоєння чужих прав, повноважень або влади, особливо в політичній сфері – ... a long Train of Abuses and Usurpations ...); **injury** (порушення принципів справедливості, що виявляється у відсутності рівного і чесного відношення, коли до когось ставляться неправильно, невірно, упереджено або з дискримінацією, ігноруючи його права і заслуги – ... a History of repeated Injuries and Usurpation, ...); **abuse** (незаконне, корисливе або з інших особистих інтересів використання своїх прав, можливостей або службового положення на шкоду іншим людям або суспільству – a long Train of Abuses); **people** (суб'єкт влади та суверенітету, носій прав на управління – ... the Right of the People ...); **officer** (державний службовець або співробітник апарату управління державою, що відповідає за виконання законів і реалізацію державної політики – ... Swarms of Officers ...); **free and independent states** (країни, що мають суверенітет, самостійно приймають рішення, не знаходяться під зовнішнім контролем і не є чияюсь територією або колонією – ... and that as Free and Independent States ...); **to levy** (може стосуватися введення обмежень, санкцій або навіть заклик до дії – ... have full Power to levy War ...); **conclude** (стосується процесу формування та вираження кінцевих тверджень або висновків – ... conclude Peace ...); **contract** (згода чи незгода між державами, різними політичними партіями тощо про правила взаємодії, розподілу влади, ресурсів тощо – ... contract Alliances ...); **establish** (процес формування, закріплення або ствердження чогось, наприклад, нових норм, правил, інститутів, владних структур або політичних реалій – ... establish Commerce ...);

– слова, що стосуються відношень між народом і владою: **power of people** (форма безпосередньої влади народу, сила, вплив або влада народу як колективного суб'єкта – ... and organizing its Powers in such Form, ...; ... and declaring themselves invested with Power to legislate ...); **throw off** (позбавитися чогось, наприклад, контролю, залежності, тиску, дезінформації – ... it is their Duty, to throw off such Government ...); **abolish**

(повністю ліквідувати або знищити існуючий закон, інститут, практику чи систему – ... it is the Right of the People to alter or to abolish it ...); **oppression** (систематичне придушення, експлуатація чи дискримінація певних груп людей зі сторони керуючої влади, що використовує для цього соціальні, політичні, економічні та інші механізми – In every stage of these Oppressions ...). Ключовими аспектами такої дискримінації, придушення (**oppression**) є *систематичність*: ... a long Train of Abuses and Usurpations ...; ... a History of repeated Injuries and Usurpations ...; He has dissolved Representative Houses repeatedly, ...; He has refused for long Time, ...; *дискримінація*: **excite insurrections** (He has excited domestic Insurrections amongst us, and has endeavoured to bring on the Inhabitants of our Frontiers, the merciless Indian Savages, whose known Rule of Warfare, is an undistinguished Destruction, of all Ages, Sexes and Conditions); *позбавлення прав і можливостей*: **refuse** (He has refused his Assent to Laws, ...); **forbid** (he has forbidden his Governors to pass Laws ...); **obstruct** (he has obstructed the Administration of Justice, ...); **constrain** (he has constrained our fellow Citizens taken Captive on the high Seas to bear Arms against their Country, ...); *використання влади*: **forbid, assent** (He has forbidden his Governors to pass Laws of immediate and pressing Importance, unless suspended in their Operation till his Assent should be obtained; ...); **make dependent** (He has made Judges dependent on his Will alone, ...); **subject** (He has combined with others to subject us to a Jurisdiction foreign to our Constitution); **abdicate** (He has abdicated Government here, by declaring us out of his Protection and waging War against us); *політичне придушення*: **take away, abolish, alter** (For taking away our Charters, abolishing our most valuable Laws, and altering fundamentally the Forms of our Governments); **suspend, declare** (For suspending our own Legislatures, and declaring themselves invested with Power to legislate for us in all Cases whatsoever); *економічне придушення*: **cut off** (For cutting off our Trade with all Parts of the World); **impose** (For imposing Taxes on us without our Consent);

– слова, що стосуються протистояння та конфлікту: **oppose** (... for opposing with manly Firmness his Invasions on the Rights of the People); **consent** (For imposing Taxes on us without our Consent); **war** (He has abdicated Government here, by declaring us out of his Protection and waging War against us); **dissolve** (... and that all political Connection between them and the State of Great-Britain, is and ought to be totally dissolved; ...).

Ця лексика формує ідеологічну основу документа, виправдовуючи відділення від метрополії, обґрунтовує право колоній на відділення від Великобританії (to dissolve the Political Bands, ... the causes which impel them to the Separation), через апеляцію до загальнолюдських цінностей, до природніх прав і права народу на самовизначення та суверенітет,

універсальних принципів справедливості (the Laws of Nature and of Nature's God, native Justice and Magnanimity), право на опір тиранії (the Necessity which constrains them to alter their former System of Government), а також формує образ ворога (king, prince, Great-Britain) і союзників (people, mankind, a candid World, friends).

✓ Лексика юридичного дискурсу (стосується конституційного права, цивільного права, адміністративного права, кримінального права, судочинства): **to pass a law** (процес прийняття законів – He has forbidden his Governors to pass Laws of immediate and pressing Importance, ...); **legislative body** (орган державної влади (парламент, конгрес, дума тощо), що має повноваження приймати закони, а також здійснювати контроль за виконавчою владою і формувати бюджет – He has called together Legislative Bodies at Place unusual, uncomfortable, and distant from the Depository of their public Records, ...); **administration of justice** (стосується процесу і практики здійснення правосуддя в державі, зокрема те, як держава керує і підтримує правові інститути (суд, прокуратура, поліція) та як це керівництво відображається в риториці політиків і громадських дебатах – He has obstructed the Administration of Justice, ... by refusing his Assent to Laws for establishing Judiciary Powers); **judiciary power** (одна з трьох гілок державної влади, що відповідає за здійснення правосуддя, тлумачення законів, контролює дії виконавчої влади – ... his Assent to Laws for establishing Judiciary Powers); **trial** (процес розгляду справи по суті), **punishment** (міру державного спонукання), **murder** (умисне вбивство) – For protecting them, by a mock Trial, from Punishment for any Murder which they should commit on the Inhabitants of these States; **legislative power** (одна з трьох гілок влади, що відповідає на прийняття та зміну законів, знаходиться в рамках законодавчого органу, парламенту чи конгресу – ... whereby the Legislative Powers, ...); **annihilation** (знищення, викорінення – whereby the Legislative Powers, incapable of Annihilation, have returned to the People at large for their exercise; ...); **laws for Naturalization of Foreigners** (стосується правового процесу, згідно якого іноземець стає громадянином країни після народження – ... for that Purpose obstructing the Laws for Naturalization of Foreigners; ...); **judge** (людина чи процес винесення рішення або оцінки дії – He has made Judges dependent on his Will alone, ...); **legislature** (інституційний орган, що відповідає за створення законів у державі – He has kept among us, in Times of Peace, Standing Armies, without the Consent of our Legislatures ...); **jurisdiction** (право або повноваження державного органу (суду чи правоохоронного органу) здійснювати свою владу і застосовувати закони); **constitution** (основний документ держави, що визначає основи її політичної, економічної та правової системи, закріплює права і обов'язки

громадян, а також принципи функціонування державної влади) – He has combined with others to subject us to a Jurisdiction foreign to our Constitution, and unacknowledged by our Laws; giving his Assent to their Acts of pretended Legislation: ...; **trial by jury** (судовий процес, в якому рішення про винуватість обвинуваченого приймається групою пересічних громадян, яких називають присяжні – For depriving us, in many Cases, of the Benefits of Trial by Jury: ...); **offence** (протиправне діяння, за яке передбачена юридична відповідальність – For transporting us beyond Seas to be tried for pretended Offences: ...); **charter** (документ, що проголошує основні принципи, права і свободи, а також обов'язки для учасників – For taking away our Charters, abolishing our most valuable Laws, ...); **to legislate** (приймати, видавати чи встановлювати закони – For suspending our own Legislatures, and declaring themselves invested with Power to legislate for us in all Cases whatsoever); **injury** (спричинення шкоди як фізичної, так і психологічної, політичної чи соціальної окремим людям, групам або самому суспільству – In every stage of these Oppressions we have petitioned for Redress in the most humble Terms: Our repeated Petitions have been answered only by repeated Injury ...).

Деякі слова з проаналізованої вище юридичної лексики мають різне тлумачення в політичному та юридичному дискурсах. Наприклад, у політичному дискурсі **punishment** тлумачиться як застосування політичних мір впливу (санкції, дипломатична ізоляція, військове втручання, внутрішньополітичні репресії, що слугують для укріплення влади, демонстрації сили або покарання за непокору), які спричиняють негативні наслідки для об'єкта – держави, групи людей, окремої людини, і використовуються для досягнення політичних цілей. У юридичному дискурсі **punishment** означає міру державного спонукання, що визначається судом особою, яку визнали винною у вчиненні злочину, та яка полягає в позбавленні або обмеженні прав і свобод особи. Хоча трактування **punishment** у політичному та юридичному дискурсах дещо різні, проте спільним для них є те, що в обох випадках це є певне покарання. **Murder** у політичному дискурсі стосується політичного вбивства політика чи громадського діяча для досягнення політичної, ідеологічної чи воєнної мети, а в юридичному дискурсі це умисне вбивство будь-якої людини. Хоча для позначення політичного вбивства в англійській мові вживається термін **assassination**. У політичному дискурсі **annihilation** означає повне знищення, ліквідація чи придушення якогось об'єкта, явища, ідеї, групи людей і застосовується для опису дуже радикальних дій, спрямованих на повне знищення опонента чи опозиції. У юридичному дискурсі **annihilation** вживається для позначення повного припинення юридичної дії, правового статусу чи суб'єкта права. **Judge** в політичному дискурсі може стосуватися

судді в юридичному значенні, тобто особи, що приймає рішення на основі закону, але по відношенню до політичної події, дії чи людей, або може описувати процес оцінки та суджень про політичні події, дії політиків, або їхні програми. У юридичному дискурсі **judge** позначає особу, яка приймає рішення на основі закону щодо будь-якої протиправної дії. У політичному дискурсі **trial by jury** не просто юридичний термін, але символ демократії, правосуддя і захисту громадянських прав, оскільки рішення приймається не однією особою, а народом, тобто присяжними, які є звичайними громадянами, що є захистом від свавілля та елементом народного контролю.

✓ Лексика військового дискурсу: **military** (стосується сфери збройних сил, їхньої діяльності, організації та ідеології – He has affected to render the Military independent of and superior to the Civil Power); **armed troop** (група озброєних людей, що готується до бойових дій – For quartering large Bodies of Armed Troops among us: ...); **army** (збройні сили країни – He is, at this Time, transporting large Armies of foreign Mercenaries to compleat the Works of Death, Desolation, and Tyranny ...); **arms** (зброя); **to take captive** (брати в полон) – He has constrained our fellow Citizens taken Captive on the high Seas to bear Arms against our Country, ...); **to levy war** (починати воєнні дії або починати війну – ... they have full Power to levy War,); **invasion** (вторгнення – ... the State remaining in the mean time exposed to all the Dangers of Invasion from without, and Convulsions within]); **to wage war** (починати або вести збройний конфлікт – He has abdicated Government here, by declaring us out of his Protection and waging War against us). У політичному дискурсі цей термін може також позначати активну боротьбу проти певної політики, руху або ідеології із застосуванням агресивних або конфліктних дій у межах політичної боротьби.

Як і у випадку з політичним і юридичним дискурсами, між деякими термінами політичного та воєнного дискурсу є певна різниця в тлумаченнях. Наприклад, термін **army** в політичному дискурсі стосується збройних сил держави, їхньої ролі в державі, воєнній політиці, а також використання їх як інструменту влади чи пропаганди, а в юридичному дискурсі це просто збройні сили.

Термін **armed troops** у політичному дискурсі позначає збройні сили, військові формування, що використовуються як інструмент політики, дипломатії, пропаганди або контролю за населенням. У воєнному дискурсі цей термін позначає групу людей, формування, що має зброю і може виконувати бойові завдання.

✓ Лексика економічного дискурсу: **tax** (обов'язковий платіж, який стягується державою для фінансування своїх видатків – For imposing Taxes on us without our Consent:...); **commerce** (процес купівлі та продажу та

обміну товарами і послугами між сторонами, спрямований на взаємну вигоду та задоволення потреб – ... they have full Power to ... establish Commerce ...); проте в політичному дискурсі цей термін вживається для позначення воєнно-комерційних аспектів, справ із зброєю, логістикою, рекламою, пропагандою, а також для позначення економічної сторони політики; **payment** (платіж, оплата, винагорода, тобто сума грошей, яка виплачується за товари, послуги чи заборгованість); **salary** (фіксована сума грошей, яку працівник отримує за свою працю) – ... and the Amount and Payment of their Salaries; **trade** (діяльність купівлі-продажу – For cutting off our Trade with all Parts of the World); проте в політичному дискурсі **trade** може вживатися двояко: прямо в контексті міжнародної політики, економіки, торгівлі та метафорично, відображаючи ідею взаємної вигоди і компромісів, позначаючи процес обміну поступками, взаємних домовленостей, перемовин або угод між політичними діячами.

Крім лексики, що має різні значення в різних галузях, наприклад, в політиці та юриспруденції, політиці та економіці, політиці та військовій справі є однозначні слова, які мають лише політичне (юридичне, економічне тощо) значення і не мають іншого в загальноживаній літературній мові: **legislature** (an institution that has the power to make or change laws [10, с. 921]); **commerce** (the buying and selling goods and services [11, с. 305]) та неоднозначні слова, що мають, окрім політичного (юридичного, економічного тощо) значення, ще інше (інші) значення в загальноживаній літературній мові: **right** (*allowed* – something that you are morally, legally or officially allowed to do or have; *side* – the side of your body that has the hand that most people write with, or this side of anything else; *politics* – political parties or groups that support the ideas and beliefs of capitalism; *correct behavior* – behavior that is morally good and correct; *books/TV etc.* – if someone has the rights to a book, film, television programme, etc., they are allowed to sell it or show it [12, с. 1417]); **obstruct** (to block a road, passage, etc.; to prevent someone from doing something or something from happening, by making it difficult [13, с. 1132]).

У тексті Декларації про незалежність США:

- Використовується лексика загального вжитку:

He has erected a Multitude of new Offices

He has plundered our Seas, ravaged our Coasts, burnt our Towns, and destroyed the Lives of our People.

• Вживаються слова, що сьогодні називаються застарілими, архаїзмами, які відіграють важливу роль у розумінні культурного та історичного розвитку англійської мови та залишаються значущими для збереження історичної спадщини мови. Ці архаїзми можна охарактеризувати як

офіційні архаїзми, що вживаються в офіційних документах, а деякі з них часто вживаються в галузі політики і права: ***hath, shewn, hither, brethren, kindred, compleat***:

Nor have we been wanting in Attentions to our British Brethren.

He has erected a multitude of new offices, and sent hither Swarms of Officers to harass our people,

• Використовується незначна кількість займенникових прислівників ***whereby, therein, therefore, whatsoever***, що робить мовлення більш зв'язним і уможливорює уникнення повторів:

... whereby the Legislative Powers, incapable of Annihilation, have returned to the People at large for their exercise;

For abolishing the free System of English Laws in a neighbouring province, establishing therein an arbitrary Government,

• Спостерігається лише кілька випадків вживання синонімів, які належать до одного стилю: ***to wage war = to levy war; king = prince, trade = commerce, power=right***:

The History of the present King of Great-Britain is a History of repeated Injuries and Usurpations,

A prince, whose Character is thus marked by every act which may define a Tyrant,

He has abdicated Government here, by declaring us out of his Protection and waging War against us .

... they have full Power to levy War,

• Вживаються прислівники-інтенсифікатори, мета яких додати експресивний компонент, зробити висловлювання переконливішим для адресата та посилити його перлокутивний ефект, тобто вплив та результат, які висловлювання здійснює на адресата: ***utterly, totally, inevitably, solemnly, mutually. Utterly, totally, inevitably*** можна віднести до групи емпіфайзерів, а саме максимайзерів, що вказують на граничну відмітку інтенсивності, а ***solemnly, mutually*** до групи емфасайзерів, мета яких створити загальний ефект підсилення [14]:

... he has utterly neglected to attend to them.

... and by Authority of the good People of these Colonies, solemnly Publish and Declare,

• Зустрічається багато інтернаціональних слів, що є результатом мовної та культурної взаємодії та уможливорює передачу загальних понять з різних галузей: політики, економіки, бізнесу, науки тощо: ***form, usurpation, design, object, despotism, absolute, tyranny, naturalization, administration, office, constitution, system, colony, charter, oppression, petition, character, tyrant, emigration, congress, contract, commerce, act, declaration***:

The History of the present King of Great-Britain is a History of repeated Injuries and Usurpations, all having in direct Object the Establishment of an absolute Tyranny over these States.

- Вживаються збірні іменники, що являють собою лексико-граматичний клас, який охоплює слова, які виражають значення сукупності / множинності, представлений як єдине ціле (семантична ознака), до семантичних ознак яких відносяться також такі компоненти значення, як однорідність, дискретність по відношенню до об'єктів чи суб'єктів: **people, government, population, the military, army**. У політичному дискурсі такі слова позначають групи людей чи явищ для створення образу єдності, виконують функції емоційного впливу та формування ставлення, передачі політичних концепцій, позначення складних явищ:

When in the Course of human Events, it becomes Necessary for one People to dissolve the Political Bands

... and such is now the Necessity which constrains them to alter their former Systems of Government.

- Вживаються віддієслівні іменники, що допомагають виражати більш абстрактні та узагальнені значення, створюють ефект формальності та об'єктивності, дієво зменшують використання складних речень і роблять текст лаконічнішим і простішим для сприйняття та розуміння: **separation, government, security, establishment, operation, representation, accommodation, annihilation, invasion, naturalization, migration, administration, payment, constitution, punishment, inhabitant, protection, executioner, oppression, destruction, emigration, settlement, usurpation, connection, correspondence, separation, intention, declaration**:

... laying its Foundation on such Principles,

We have reminded them of the Circumstances of our Emigration and Settlement here.

- Вживаються дієслова в пасивному стані, коли активний підмет невідомий або не може бути легко визначений, або може бути визначений з контексту. Пасивний стан допомагає відволікти увагу від того, хто вчиняє дію, і увага зосереджена на інших компонентах речення, що підкреслюють значимість дії, події тощо: **are instituted, are disposed, are accustomed, be submitted, to be elected, be obtained, to be tried, have been answered, are absolved, to be dissolved**:

Our repeated Petitions have been answered only by repeated Injury.

... That they are absolved from all Allegiance to the British Crown,

- Відмітною рисою лексичного складу цієї підсистеми мови є наявність значної кількості специфічних зворотів, таких як **to secure these Rights, to throw off Government, to institute Government, to pass Laws, to**

impose Taxes on, to deprive somebody, to invest with Power, to conclude Peace, to contact Alliance, to establish Commerce:

... it is the Right of the People to alter or to abolish it, and to institute new Government,

... it is their Right, it is their Duty, to throw off such Government,

• Вживаються словосполучення, які є прозорими за будовою і змістом і семантично зрозумілими найменуваннями. Мова політичних документів багата на іменникові, а не дієслівні сполучення та використання великої кількості ‘of phrases’, які в інших стилях мови не схвалюються. Вживання цих словосполучень виконує певні функції, серед яких здійснення впливу та переконання, виразність, комунікативність (передача інформації), емотивність, спонукання, визначення політичних дій, мобілізація прихильників, дискредитація опонентів, що уможливорює досягнення певних політичних цілей, діючи на адресата та спонукаючи його до конкретних дій: *the Powers of the Earth, the Laws of Nature and of Nature’s God, a decent Respect to the Opinions of Mankind, the Pursuit of Happiness, the Consent of the Governed, a long Train of Abuses and Usurpations, Form of Government, the Right of the People, the Benefits of Trial by Jury, Systems of Government, the Right of Representation in the Legislature, the Laws for Naturalization of Foreigners, the Conditions of new Appropriations of Lands, in Times of Peace, the Inhabitants of these States, the free System of English Laws, the Forms of our Governments, the Head of a civilized Nation, Rule of Warfare, the Ruler of a free People, the Circumstances of our Emigration and Settlement, the Voice of Justice and of Consanguinity, the Supreme Judge of the World, Authority of the good People of these Colonies:*

... to secure these Rights, Governments are instituted among Men, deriving their just Powers from the Consent of the Governed,

They too have been deaf to the Voice of Justice and of Consanguinity.

• Стійкі словосполучення неідіоматичного характеру, що вживаються для впливу на думку адресата: *Legislative Bodies, Representative Houses, Legislative Powers, Judiciary Powers, Armed Troops, Rule of Warfare, Supreme Judge, Independent State:*

He has called together legislative Bodies at Places unusual, uncomfortable, and distant from the Depository of their public Records,

For quartering large Bodies of Armed Troops among us.

Висновки. Продуктивність політичного дискурсу залежить зокрема від правильного вибору комунікаторами лексичних одиниць. Політичний дискурс використовує специфічну систему професійно-орієнтованих знаків, тобто має свою унікальну підмову (специфічну лексику, синтаксис, стилістику, фразеологію).

Прагматична спрямованість політичного дискурсу, його орієнтація на отримувача інформації визначає не тільки відбір мовних і немовних засобів, але й спосіб їх подачі та організації. Політик орієнтується на вибір лексичних засобів для досягнення впливу під час комунікації, які включають загальнопоняттєвий основний лексичний фонд мови, суспільно-політичну лексику, лексику різних дискурсів (юридичного, військового, економічного), спеціальну термінологію, сталі словосполучення нефразеологічного типу, що залежить від жанру і змісту документа, в даному випадку політичної декларації.

Вивчення мови політичної декларації дає змогу повніше проаналізувати її лінгвістичні особливості, що уможливорює глибше зрозуміти її зміст культурні ознаки суспільства, оцінити ефективність і переконливість документа, що виражає певну політичну ідеологію, збагнути, як автори використовують мову для формування суспільної думки, досягнення своїх політичних цілей, згуртування прибічників і легітимізації своєї влади.

Література:

1. Bachem R. Einführung in die Analyse politischer Texte. München: R. Oldenbourg Verlag, 1979. 186 S.
2. Edelman M. Political language. N.Y.: Academic Press, 1977. 236 p.
3. Woods N. Describing discourse: a practical guide to discourse analysis. New York: Routledge, 2006. 204 p.
4. Bergsdorf W. Politik und Sprache. München, Wien: Olzog, 1978. 320 S.
5. Schäffner C., Porsch P. Meeting the challenge on the path to democracy: discursive strategies in government declarations in Germany and the former GDR. Discourse and society. 1993. № 4 (1). P. 33-55.
6. Graber D.A. Political languages. Handbook of political communication. Beverly Hills, London: Sage Publications, 1981. P. 195-224.
7. Langacker R. Foundations of cognitive grammar. Vol. 1. Theoretical prerequisites. Stanford (Ca.): Stanford University Press, 1987. 516 p.
8. Зеленська О.П. Граматичні особливості мови декларації (на матеріалі Декларації незалежності США). Вісник науки та освіти. 2024. № 8(26). С. 198-216.
9. The Constitution of the United States. Washington, DC, 1997. 46 p.
10. Longman dictionary of contemporary English. Harlow, Essex, England: Pearson Education Limited, 2005. 1949 p.
11. Longman dictionary of contemporary English. Harlow, Essex, England: Pearson Education Limited, 2005. 1949 p.
12. Longman dictionary of contemporary English. Harlow, Essex, England: Pearson Education Limited, 2005. 1949 p.
13. Longman dictionary of contemporary English. Harlow, Essex, England: Pearson Education Limited, 2005. 1949 p.
14. Quirk R., Greenbaum S., Leech G. A university grammar of English. Longman, 1976. 484 p.

References:

1. Bachem, R. (1979). *Einführung in die Analyse politische Texte [Introduction to the analysis of political texts]*. Munchen: R. Oldenbourg Verlag (in German).
2. Edelman, M. (1977). *Political language*. N.Y.: Academic Press (in English).
3. Woods, N. (2006). *Describing discourse: a practical guide to discourse analysis*. New York: Routledge (in English).
4. Bergsdorf, W. (1978). *Politik und Sprache [Politics and Language]*. Munchen, Wien: Olzog (in German).
5. Schäffner, C., Porsch, P. (1993). Meeting the challenge on the path to democracy: discursive strategies in government declarations in Germany and the former GDR. *Discourse and society*, 4 (1), 33-55 (in English).
6. Graber, D.A. (1981). *Political languages. Handbook of political communication*. Beverly Hills, London: Sage Publications (in English).
7. Langacker, R. (1987). *Foundations of cognitive grammar. Vol. 1. Theoretical prerequisites*. Stanford (Ca.): Stanford University Press (in English).
8. Zelenska, O.P. (2024). Hramatychni osoblyvosti movy deklaratsiyi (na materiali Deklaratsiyi nezalezhnosti SSHA) [Grammar peculiarities of the language of a declaration (based on the Declaration of Independence of the USA)]. *Visnyk nauky ta osvity – Bulletin of science and education*, 8(26), 198-216 (in Ukrainian).
9. The Constitution of the United States. (1997). Washington, DC (in English).
10. Longman dictionary of contemporary English. (2005). Harlow, Essex, England: Pearson Education Limited (in English).
11. Longman dictionary of contemporary English. (2005). Harlow, Essex, England: Pearson Education Limited (in English).
12. Longman dictionary of contemporary English. (2005). Harlow, Essex, England: Pearson Education Limited (in English).
13. Longman dictionary of contemporary English. (2005). Harlow, Essex, England: Pearson Education Limited (in English).
14. Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G. (1976). *A university grammar of English*. Longman (in English).